

4483 SAYILI KANUN KAPSAMINDA YETKİLİ MERCİNİN SORUŞTURMA İZİNİ KONUSUNDAKİ KARARI İLE BU KARARA İTİRAZA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN SÜRE YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

*EVALUATION OF THE PROVISIONS REGARDING THE COMPETENT AUTHORITY'S DECISION ON
THE PERMISSION FOR INVESTIGATION AND THE OBJECTION TO THIS DECISION IN TERMS OF
DURATION UNDER LAW NO. 4483*

Araştırma Makalesi
Saadettin GÜZEL*

ÖZ

Kanunlarda gösterilen süreler hem idarelerin gerçekleştireceği işlemler için düzenleyici olması hem de ilgililer için bazı hakları kazandırıcı veya kaybettirici mahiyette olması bakımından önemli olarak görülmektedir. Sürelere ilişkin kurallar, idareler için idari ve hukuki bir gereklilik olmakla birlikte ayrıca hak arama özgürlüğünün ve hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesini sağlayan bir araç olarak da değerlendirilmelidir. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında yürütülen ön incelemelerde, soruşturma izni verilmesi kararına ve bu karara karşı yapılan itiraza yönelik belirlenen sürelerin bu ilkeler çerçevesinde yorumlanarak en doğru şekilde uygulanması önem arz etmektedir. Bu çalışmada, memurların görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan yargılanmasına ilişkin temel usul ve esasları düzenleyen 4483 sayılı Kanun'da yer alan sürelerle ilişkin hükümler mahkeme kararları, doktrin ve idari uygulamalar yönünden incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışma, sürelerle yönelik hükümlerin teori ve pratiğinin kamu kurumlarındaki uygulayıcılar ile soruşturmacılar tarafından anlaşılmasını ve bu konuda uygulama birliğinin oluşturulmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: memur yargılaması, ön inceleme, süreler, soruşturma izni, itiraz

ABSTRACT

The durations specified in the laws are considered to be important both in terms of being regulatory for the procedures to be carried out by the administrations and in terms of gaining or losing certain rights for those

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1174292

Makalenin Geliş Tarihi:12.09.2022

Makalenin Kabul Tarihi : 22.12.2022

* Müfettiş, MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı.

E-posta: saadetinguzel@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9591-0562

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

concerned. While the rules regarding time limits are an administrative and legal requirement for administrations, they should also be considered as a tool that ensures the realization of the right to legal remedies and the rule of law principle. In the preliminary examinations conducted within the scope of the Law on the Prosecution of Civil Servants and Other Public Officials, it is important that the durations set for the decision to authorize an investigation and the objection against this decision are interpreted within the framework of these principles and implemented in the most correct way. This study examines and evaluates the provisions on time limits in Law No. 4483, which regulates the basic procedures and principles regarding the prosecution of civil servants for crimes committed due to their duties, in terms of court decisions, doctrine and administrative practices. The study aims to ensure that the theory and practice of the provisions on time limits are understood by practitioners and investigators in public institutions and to contribute to the establishment of a unity of practice in this regard.

Keywords: civil servant prosecution, preliminary examination, durations, permission to investigate, objection

GİRİŞ

Kişilerin ve toplumların hayatını düzenleyen kanunların çeşitli hükümlerinde; güdülen amaca öngörülen süre içinde ulaşmak, karar alma ve işlem tesis etme süreçlerinde keyfiligi önlemek, yargılama safhalarında herkese eşit şekilde muamelede bulunmak amacıyla çeşitli sürelerle yer verilmiştir.

Süreler; düzenlendikleri hukuk dallarına, yöneldiği kişilere, alanlara ve hukukî niteliklerine göre çeşitlere ayrılırlar. En genel anlamda süreler zamanaşımı süreleri ve hak düşürücü süreler olmak üzere iki şekilde tasnif edilmektedir. Bu ayırım hem maddî hukuk hem de yargılama hukuku bakımından önem arz eder. Zamanaşımı süresi veya hak düşürücü süre, duruma göre bazı kişiler bakımından hak yaratır veya hak kaybettirir. Zamanaşımı süreleri, lehine olan tarafça def'î olarak kullanılırken hak düşürücü süreler, hukukî nitelikleri itibariyle def'î değil itirazdırlar ve mahkemece kendiliğinden dikkate alınırlar.¹ Hak düşürücü sürelerin temel özelliği, öngörülen sürenin geçmesiyle ilgili hakkı ve hak arama hürriyetini ortadan kaldırmasıdır.² Geçirilmesi durumunda hakkın sona ermesi sonucu doğurmamakla birlikte o hakkın dava ve cebri icra yoluyla ileri sürülmesine engel olan süreler ise zamanaşımı süreleri olarak tanımlanmaktadır.³

Zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin yanı sıra her iki tasnife girmeyen süreler de yer almaktadır. Bu süreler hakkında, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerle ilişkin hükümler kıyas

¹ YILMAZ, Ejder, "Hukuk Muhakemeleri Kanununda Süreler", **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, Yıl: 2013, Cilt: 8, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan (Özel Sayı), İzmir, 2013, s. 3168.

² SAPANOĞLU, Süleyman, **Taşınmaz Hukukunda Hak Düşürücü Süreler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s.18.

³ EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s.1356.

yoluyla dahi uygulanamaz zira mahiyetleri gereği bu süreler farklılık arz etmektedir. Kanun koyucu, bu sürelerden bazılarını kanunî bir görevin ifası için (doğum ve ölüm bildirimleri gibi), bazılarını hukukî bir durumun açık olarak tespit edilmesi imkânına sahip olmak için (iddet müddeti gibi), bazı süreleri ise hukukî bir işlemin mahkeme marifetiyle kesin olarak tamamlanabilmesi için (gaiplik kararı vermeden önceki ilan süresi gibi) ihdas etmiştir.⁴ Bu tür sürelerle, maddî hukuktan ve özellikle yargılama hukuklarından çok sayıda örnek vermek mümkündür.

İdare hukukunda da idari işlemlerin tesisi, karar alma süreçleri, bazı hakların kazanılması veya kaybedilmesi gibi hususlar belirli sürelerle bağlanmıştır.⁵ İdare hukukunda süre sınırlaması, idarenin faaliyetleri bakımından istikrara yardımcı olmaktadır.⁶ Danıştay da bir kararında benzer görüş belirtmekte ve “...bir süre konulmasındaki amaç; idarenin işlemlerine istikrar vermektir” demektedir.⁷

Gözler, idare hukukundaki süreler hususunda; sınırlandırıcı süreler, hızlandırıcı süreler ve koruyucu süreler olmak üzere üç farklı ayırım yapmaktadır. Buna göre sınırlandırıcı süreler, kanunun belirli bir yetkiyi belirli bir makama sınırlı bir süre için vermiş olduğu, idarî makamın yetkisini bu süre içinde kullanması gerektiği sürelerdir. Hızlandırıcı süreler, idarî makamların gecikmesini engellemek, idareyi daha hızlı bir şekilde karar almaya sevk etmek için konulmuş süreler olup bu sürelerin geçmesi, idarî makamın karar alma yetkisini ve ödevini ortadan kaldırmaz ve bu sürenin geçmesinden sonra işlemin yapılması, işlemin sakatlanması sonucunu doğurmaz. Koruyucu süreler ise idareyi hızlandırmak için değil tam tersine idarenin hızlı karar almasını engellemek için konulmuş süreler olup bu tür sürelerle idare edilenlerin korunması amaçlanmakta (savunma için kişilere verilen süreler gibi) bu sürelerle uyulmadan işlemin yapılması, işlemin sakat olması sonucunu doğurmaktadır.⁸

⁴ BERKİ, Şakir, “Hukukta Müddet Çeşitleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXV, Sayı: 1-2, Yıl: 1968, s. 101.

⁵ ÖZKAYA, Eraslan, *Özel Hukukumuzda Zamanışı ve Hak Düşürücü Süreler*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016, s.23-24; GÜÇLÜ, Yaşar, *Temel Kanunlarda ve Usul Kanunlarında Yer Alan Süreler*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017, s. 53.

⁶ AKINCI, Müslüm, *İdarî Yargıda Âdil Yargılanma Hakkı*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2008, s.177.

⁷ Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 29.2.1938 tarih ve E.1936/337-444 sayılı kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı: 5, s.126.

⁸ GÖZLER, Kemal, *İdare Hukuku Cilt I* (3.Baskı), Ekin Basım Yayın, Bursa, 2019, s. 914.

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun⁹, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleriyle ilgili işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili merciler ile soruşturma süreçlerini belirlemektedir. Kanun, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sırasında işledikleri iddia edilen eylemlerden dolayı haksız yere yapılan şikâyetler sebebiyle rahatsız edilmemeleri ve kamu görevinin kesintiye uğramaması açısından özel bir güvence getirmektedir. Anayasa Mahkemesi'ne göre kaynağını Anayasa'nın 129'uncu maddesinden alan bu güvence, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yargılama sürecinin başlatılabilmesini 4483 sayılı Kanun'da belirtilen mercilerin iznine bağlı tutmuş ve anılan kişiler açısından özel bir soruşturma usulü öngörmüştür.¹⁰ Kanun'da, ön inceleme sürecinin uzaması ve suçların zamanaşımına uğrayarak cezasız kalma ihtimaline karşın yetkili merciler tarafından yapılacak işlemler bazı süre şartlarına bağlanmıştır.

4483 sayılı Kanun kapsamında memurların ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmasından doğabilecek hak ihlallerine karşı, yaptırımların muhatapları bakımından birtakım hukuksal güvencelerin sağlanması hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Bu bakımdan Kanun kapsamında yapılan ön inceleme süreçlerinde belirlenen sürelerin bu ilke çerçevesinde yorumlanarak en doğru şekilde uygulanması önem arz etmektedir. 4483 sayılı Kanun özelinde incelen söz konusu süreler, soruşturma izni kararlarında süreler ile soruşturma izni kararlarına karşı itirazda süreler olmak üzere iki ana başlık altında açıklanmıştır.

I. SORUŞTURMA İZİNİ KARARLARINDA SÜRELER

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin 4483 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı yargılanabilmesi için Kanun'un 3'üncü maddesinde belirlenen izin vermeye yetkili mercilerin soruşturma izni vermesi gerekmektedir. Soruşturma izni verilmesi kararıyla ilgili maddeler ise 4, 5 ve 7'nci maddelerdir.¹¹

⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4483.pdf> (RG Tarih: 4/12/1999, Sayı: 23896). Bundan böyle 4483 sayılı Kanun olarak anılacaktır.

¹⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210602-37.pdf> (RG Tarih: 2/6/2021, Sayı: 31499).

¹¹ İlgili madde hükümleri şu şekildedir:

Madde 4: “Cumhuriyet başsavcılarını, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamına giren suçlarına ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak ve hakkında ihbar veya şikâyette bulunulan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesine başvurmaksızın evrakın bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni isterler.

Diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri de, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğini ihbar, şikâyet, bilgi, belge veya bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie iletirler.”

Kanun'un 7'nci maddesi, soruşturma izni kararının verilme süresine ilişkindir. Bu süre 30 gün olarak belirlenmekle birlikte zorunlu hallerde buna 15 gün ek süre verilebilmektedir. Yani yetkili merci soruşturma izni verme ya da vermeme kararını ek süre yoksa en geç 30 gün, ek süreyle birlikte en geç 45 gün içinde vermek durumundadır. Maddenin ilk fıkrasına göre bu süre, yetkili mercinin suçun işlendiğini bizzat veya 4'üncü maddede yazılı şekilde öğrenmesinden itibaren başlamaktadır. Buna göre izin vermeye yetkili merci, suçun işlendiğini bizzat veya soruşturma iznini isteyen cumhuriyet başsavcısının talebiyle veya herhangi bir ihbar veya şikâyet aldığı anda öğrenebilecektir.

15 günlük ek sürenin bitim tarihi tatile rastlarsa, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun¹² 39'uncu maddesi uyarınca süre, tatilin ertesi gününe yani tatilden sonraki ilk iş günü mesai saati sonuna kadar uzar.¹³ Ayrıca, soruşturma sırasında, izin verilen olay ve konudan tamamen bağımsız bir suç olarak nitelendirilebilecek bir fiil ortaya çıktığında yeniden izin alınması gerekeceğinden, bu durumda ön inceleme için (30+15=45 günlük) yeni bir süre başlayacağını da belirtmek gerekir.¹⁴

A. Soruşturma İzni Kararlarında Belirlenen Süreler ve Mahiyeti

Öğretide, soruşturma izni verilmesi kararına ilişkin 7'nci maddede belirtilen sürelerin (30+15 gün) hak düşürücü veya zamanaşımı niteliğinde süreler olmadığı, bu sürelerin düzenleyici nitelikte olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır.¹⁵ İdarenin bu süreler içinde karar vermemesi ise 4483 sayılı Kanun'da hukuki bir sonuca veya yaptırıma bağlanmamıştır. Danıştay 1. Dairesinin, yetkili mercinin karar vermesi için öngörülen azami 45 günlük sürenin

Madde 5: “İzin vermeye yetkili merci, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlediğini bizzat veya yukarıdaki maddede yazılı şekilde öğrendiğinde bir ön inceleme başlatır.”

Madde 7: “Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun 5 inci maddenin birinci fıkrasına göre öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hallerde onbeş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir.

Yetkili merci, herhalde yukarıdaki fıkrada belirtilen süreler içinde memur veya diğer kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar vermek zorundadır.”

¹² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf> (RG Tarih: 17/12/2004, Sayı: 25673).

¹³ TOPUZ, İbrahim, **Kamu Görevlilerini Soruşturma ve Yargılama Usulleri**, HD Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 188.

¹⁴ TOPUZ, 2010, s. 190.

¹⁵ ASLAN, Zehreddin / ALTINDAĞ, Halil, **Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 169; KINALITAŞ, Vahit / ASLAN, Fethi, **Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hukuku**, Türkiye Kamu-Sen Yayınları, Ankara, 2003, s. 54; YILDIRIM, Ramazan, **İdare Hukuku Dersleri I**, 2. Basım, Mimoza Yayınları, 2006, s. 247; DURMUŞ, Alper, **Memur Disiplin Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 158; BOZ, Selman Sacit, **Memur Yargılamasında İzin ve İtiraz Süreci**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 103; GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, **Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 634.

aşılacağına, belirlenen süreden sonra verilen kararın geçerliliğini ve hukukiliğini etkilemeyeceği yönünde kararları bulunmaktadır.¹⁶ Yani Danıştay da bu sürenin düzenleyici bir süre olduğuna işaret etmektedir. Soruşturma izninin Kanun'da belirtilen süreden sonra verildiğine dair Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvurularda da yüksek mahkeme, Danıştay 1. Dairesi'nin yukarıda belirtilen kararlarını tasdik edici nitelikte kararlar¹⁷ vererek başvuru sahiplerinin iddialarının kabul edilemez nitelikte olduğuna karar vermiştir.

Kanaatimizce, Kanun'da öngörülen bu süre, bir yönüyle ceza yargılamasının sürüncemede bırakılmaması, işleyişin hızlandırılarak yetkili mercinin zamanında karar almasına dönük hızlandırıcı süre niteliğindedir. Bir yönüyle de bu sürenin, hakkında ön inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin tedirgin olmaması ve uzun süre baskı altında tutulmalarını önlemek için konulmuş koruyucu bir süre olduğu söylenebilir.

Danıştay 1. Dairesi'nin istişari mahiyetteki görüş kararına göre, öngörülen sürelerde işi sonuçlandırmayan yetkili merciler ile ön incelemeyi yürütenlerin cezai sorumlulukları bulunmaktadır.¹⁸ Mülga Başbakanlık Teftiş Kurulu'na göre, yetkili mercinin süresi içinde bir karar vermemesi veya verememesi durumunda Türk Ceza Kanunu¹⁹ kapsamındaki sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, Anayasa'nın 129'uncu maddesi ve idare hukukunun genel prensipleri

¹⁶ Danıştay 1. Dairesi'nin 1/2/2017 tarih ve E.2016/1760, K.2017/99 sayılı istişari mahiyetteki kararı ile 10/12/2015 tarih ve E.2015/1448, K.2015/1722 sayılı kararında ortak olarak yer alan ilgili kısım şöyledir: şöyledir: "...4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki, yetkili mercinin en geç kırk beş gün içerisinde ilgili memur veya diğer kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda bir karar vermek zorunda olduğu yolundaki hükmün, ön inceleme konusu eylemin niteliği, kapsamı, özelliği dikkate alınmadan her ön incelemede mutlak uyulması gereken bir süreyi ifade ettiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı, zira, ön inceleme konusu eylemin teknik özellikler içermesi, niteliği, kapsamı, eylemin aydınlatılması için gerek görülen bilirkişi incelemesinde geçecek süre gibi zorunlu sebeplerle bu sürenin aşılabileceği, bu durumların varlığı halinde kırk beş günlük sürenin aşılmasının, ön incelemenin sıhhatini etkilemeyeceği açıktır..."

¹⁷ Anayasa Mahkemesi'nin 2018/4823 başvuru numaralı ve 24/2/2021 tarihli kararı ile 2018/3154 başvuru numaralı ve 26/5/2021 tarihli kararında ortak olarak yer alan ilgili kısım şöyledir:

"...4483 sayılı Kanun'un 7. maddesinde soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın ön inceleme emrinden itibaren otuz gün içinde verilmesi gerektiği belirtilmiş, zorunlu hallerde bu sürenin on beş gün uzatılabileceği düzenlenmiştir. Fakat soruşturma izni verilmesine ilişkin söz konusu sürenin Danıştay Birinci Dairesince düzenleyici süre olduğu, hak düşürücü süre olmadığı kabul edilmiştir. Bu nedenle zorunlu durumlarda bu sürenin aşılmasının ön incelemenin sıhhatini etkilemeyeceği ifade edilmiştir. Buna göre soruşturma izni verilmesine yönelik sürenin düzenleyici süre olduğu ve gerektiği hallerde söz konusu sürenin aşılabileceği Danıştay içtihatlarında istikrarlı bir şekilde kabul edildiği görülmüştür.

Bu durumda başvuru sahibinin soruşturma izninin mevzuatta belirtilen süreden sonra verildiğine ilişkin iddiasının karar sonucunu etkileyecek bir iddia olmadığı Danıştay içtihatlarında kabul edildiğinden Mahkemenin gerekçeli kararında bu iddiayı karşılamamış olmasının gerekçeli karar hakkını ihlal etmediği değerlendirilmiştir."

¹⁸ Danıştay 1. Dairesi'nin 17/4/2000 tarih ve E.2000/29, K.2000/59 sayılı kararı için bkz. Sinerji Hukuk Yazılımları; 21.10.2020 tarih ve E.2020/1511, K.2020/1376 sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

¹⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> (RG: 12/10/2004, Sayı: 25611).

çerçevesinde soruşturma izninin verilmediğinin anlaşılması gerekmektedir.²⁰ Bektur, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yetkililerin hızlı şekilde harekete geçmesinin genel olarak kamunun yasallık ilkesine olan güvenini korumak, suça iştirak edildiği veya hukuka aykırı eylemlere göz yumulduğu yönündeki izlenimin oluşmasını önlemek için önem arz ettiğine dair kararına²¹ atıfta bulunarak yetkili idari merciyi karar vermeye zorlayacak ve ön incelemenin süratle bitirilerek delillerin toplanmasını sağlayacak bir mekanizmanın 4483 sayılı Kanun ile öngörülmemiş olmasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına aykırılık oluşturduğunu ifade etmektedir.²²

Kanun'un getirdiği süre koşulları da dikkate alınarak soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin görevi ihmal, görevi kötüye kullanma gibi suçlamalarla karşı karşıya kalma ihtimaline karşın 45 günlük süre aşılsa dahi bir karar vermeleri önemli olup ön inceleme yapmakla görevlendirilen kişilerin de yetkili mercinin süresi içinde karar verebilmesini sağlamak üzere çalışmalarında bu hususu göz önünde bulundurması gerekir.

B. Soruşturma İzni Karar Süresinin Yeterliliği

Soruşturma izni vermesi için yetkili merciyeye verilen azami 45 günlük sürenin uygulamada yeterliliği konusunda da doktrinde tartışmalar mevcuttur. Çağlayan, 30 günlük sürenin bu kadar kesin olarak belirlenmesinin bazı sakıncalar doğurabileceğini ifade ederek suçu öğrenen yetkili mercinin suçun 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediğini tespit etmesi, denetim elemanı tayin etmesi, ilgiliyi ve tanıkları dinlemesi, başka delilleri araştırması için 45 günlük süre her zaman yeterli olmayacağından bahisle olayın niteliğine göre daha esnek bir tutum takınılması gerektiğini, en azından ek sürelerin olayın durumuna göre belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.²³ Özcan, hakkında soruşturma yapılan kamu görevlisi birden çok olduğu zaman ön inceleme raporu için gerekli olan bilgi ve belgelerin toplanması, ilgili tanıkların dinlenmesi, hakkında soruşturma yapılan kamu görevlisinin savunmasının alınmasının süre ihtiyacını artırdığını, mevcut sürenin makul bir düzeye (3 ay) çıkarılması gerektiğini düşünmektedir.²⁴ Durmuş, sürenin yetersiz olması nedeniyle muhakkik ve

²⁰ Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 07/02/2000 tarihli, 166 Sayılı Genelgesi Eki "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna İlişkin Uygulama Esasları"

²¹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 14/12/2010 tarihli Dink/Türkiye kararı, 79'uncu paragraf.

²² BEKTUR, Sevgi, **Hukuk Devleti İlkesi Işığında Kamu Görevlilerinin Yargılanması**, Prof. Dr. Metin Günday Armağanı Cilt I, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2020, s.210-211.

²³ ÇAĞLAYAN, Ramazan, "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin 4483 Sayılı Kanun Hakkında Bir Değerlendirme", **AÜEHFD**, Yıl: 2003, Cilt: 7, Sayı: 1-2, s. 121-122.

²⁴ ÖZCAN, Çağatay, "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulanması Sırasında Görülen Aksaklıklar", **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı: 435, s. 80-81.

müfettişlerin dosyaları eksik düzenlediklerini, bu durumun da savcılık ve mahkemelerin iş yükünü artırdığını ve kamu hizmetinin olumsuz etkilendiğini ifade etmektedir.²⁵ Pınar ve Çalışkan'a göre yasanın ön inceleme için öngördüğü süreler (30+15 gün) zaman ve iş gerçekleriyle bağdaşmamaktadır.²⁶ Yıldırım, idareye sadece 30+15 gün süre veren Kanun'da, adli mercilere hiçbir yükümlülük getirilmemesinin yasanın gerekçesi ile örtüşmediğini; idarece tüm belge ve karineleri tamamlanan işlemle ilgili olarak hazırlık soruşturması için savcılara, muhakeme için ise yetkili mahkemelere hiçbir süre veya öncelik şartı konmamasının işlemlerin sonuçlanmasını geciktireceğini ve yasanın temel gerekçesi olan hızlı ve sonuç alıcı yaklaşımı zedeleyeceğini ifade etmektedir.²⁷ Aksi yönde bir görüş olarak Demir Koşar'a göre ise ön inceleme aşamasının ve soruşturma izni talebine ilişkin verilecek kararın amacı, suçun işlenip işlenmediğinin araştırılması değil, soruşturma açılmasını gerektirecek yeterli emare bulunup bulunmadığının araştırılması olduğundan kararın en kısa sürede verilerek delil toplama işinin adli makamlara bırakılması, bu nedenle de sürelerin kısa tutulması yararlıdır.²⁸

C. Soruşturma İzni Kararlarında Yetkili Mercilerce Suçun Öğrenilmesi Şeklinin Soruşturma İzni Karar Süresine Etkisi

Soruşturma izni için 4483 sayılı Kanun'da öngörülen sürenin oldukça kısa sayılabilecek bir süre olması, yetkili mercinin geçerli bir sebep bulunmaksızın süresi içinde karar vermemesi durumunda sorumluluğunun bulunması gibi etkenler, ön incelemelerde sürenin başlangıç tarihinin önemini artırmaktadır. Bu nedenle soruşturmaya izin verecek yetkili mercinin, 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir suçu bizzat veya Kanun'un 4'üncü maddesinde belirtilen biçimlerden biri ile öğrenmesinin ne zaman başladığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Konu, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay içtihatları ile doktrin doğrultusunda açıklanmaya çalışılacaktır.

Kanun'da, yetkili mercinin suçu ne zaman öğrenmiş sayılacağına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemekle birlikte genel olarak idari uygulamalarda ve Danıştay'ın istişari

²⁵ DURMUŞ, 2014, s. 158.

²⁶ PINAR, İbrahim / ÇALIŞKAN, Öner, **Açıklamalı-İçtihatlı 4483 ve 2547 Sayılı Kanunlara Göre Kamu Personeli Ceza Soruşturma Usulü**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 317.

²⁷ YILDIRIM, M. Zeki / ÇİFTÇİ, Metin / TÜRKMEN, Şükrü / ÇALIŞKAN, Öner, **Açıklamalı, Örnekli, İçtihatlı İnceleme ve Soruşturma (Yönetici, Memurlar ve Disiplin Amirleri İçin)**, Alp Yayınevi, Ankara, 2003, s. 172-173.

²⁸ DEMİR KOŞAR, Gizem Ceren, **Yaşam Hakkı ile İşkence ve Kötü Muamele Yasası Kapsamında Kamu Görevlileri Hakkında Soruşturma İzni İşlemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 64.

mahiyetteki görüş kararında²⁹ sürenin başlangıcı olarak izin vermeye yetkili mercinin ön inceleme emrini verdiği tarih esas alınmaktadır. Anayasa Mahkemesi de gördüğü bireysel başvuruda, Danıştay 1. Dairesi'nin istişari mahiyetteki söz konusu görüş kararına atıfta bulunarak başvuruçunun, soruşturma izni konusundaki kararın süresinde verilmediği yönündeki itirazını değerlendirmiş; soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın Danıştay 1. Dairesi'nin istişari görüş kararına uygun olarak süresinde verildiğini ifade edip başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir.³⁰ Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi bu kararında sürenin ön inceleme emrinin verildiği tarihte başlayacağını kabul etmiş bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda zikredilen kararında yer alan karşıoy gerekçesinde ise sürenin başlangıcı konusunda şu değerlendirme yapılmaktadır:

“...Kanun'un açık ifadesinden de anlaşılacağı gibi, süreden murat edilen, ön incelemenin süresi değil ön inceleme dâhil izin merciinin yetki alanı içinde geçen toplam süredir. Aksi halde Kanunda ‘... ön inceleme dahil ...’ şeklinde bir ifade kullanılması gereksiz olurdu. Kanun koyucunun abesle iştigal etmeyeceğine göre maddede geçen ifade, başka türlü bir yoruma imkân bırakmamaktadır.

Danıştay 1. Dairesinin istişari nitelikte olan ve yargısal bağlayıcılığı bulunmayan görüşü benimsenerek, olayın özellikleri göz önünde tutulmaksızın, sürenin başlangıcının ön inceleme emrinin verildiği tarih olarak kabulü halinde 4483 sayılı Kanun'un ön inceleme dâhil azami kırkbeş gün olarak öngördüğü süre, sonu belirsiz bir şekilde uzayabilecek ve Kanunla konulmuş süre anlamsız hale gelebilecektir. Her ne kadar bazı durumlarda, mesela izin merciinin suçun işlendiğini resen öğrendiği durumlarda, sürenin kesin başlangıç tarihi saptanamayacağından, Danıştay görüşündeki gibi, sürenin ön inceleme emrinin verilmesinden itibaren başladığı kabul edilebilir. Bu durumda dahi izin merciince suçun işlendiğinin öğrenildiği tarih halin icabından açıkça anlaşılıyorsa, örneğin ulusal yayın yapan birçok yazılı ve görsel medyada haberler çıkmışsa, izin mercinin bunlardan haberdar olmadığı ileri sürülemeyecektir. Ancak ortada yazılı bir izin talebi mevcutsa, sürenin o tarihte başlayacağı ve sürenin başlangıcı için başka bir tarihin esas alınamayacağı açıktır.

²⁹ Danıştay 1. Dairesi'nin 17/4/2000 tarih ve E.2000/29, K.2000/59 sayılı istişari mahiyetteki görüş kararı için bkz. Sinerji Hukuk Yazılımları.

“... Madde 7- ...Maddenin açık hükmü izin mercinin suçun işlendiğini yukarıda belirtilen biçimlerde öğrendiğinde başlattığına göre, sürenin başlangıcının, ön inceleme emrinin verildiği tarih olarak kabul edilmesi gerekmektedir...”

³⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151217-8.pdf> (RG Tarih: 17/12/2015, Sayı: 29565).

4483 sayılı Kanun'un bir yandan memurlar ve diğer kamu görevlilerine bir güvence olarak, diğer yandan da kamu yararını gözeterek koyduğu sürenin keyfi şekilde uzatılması, varsa suçun soruşturulmasını ve kovuşturulmasını geciktirebilecek ve bu şekilde izin mercii isterse, kimi kamu görevlilerini kayırıp kollamış olabileceği gibi, bazı durumlarda da ilgili memur veya kamu görevlisi üzerine ucu açık bir biçimde 'Demokles'in Kılıcı' gibi kullanılabilir bir baskı unsuru oluşturabilecektir. Buna karşılık, sürenin kesin biçimde anlaşılması ve uygulanması halinde sürenin dolmasıyla ön incelemenin tamamlanmamış olduğu yani soruşturma izni talebinin reddedildiğinin kabul edildiği durumlarda suçun zarar göreni, mağduru veya ilgili kamu idaresi, izin vermeme kararına karşı idari yargıda süratle itiraz edebilecek; soruşturma izni verilmesi halinde de yargı süreci normal şekilde işleyerek maddi geçek ortaya çıkartılabilecektir..."

Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın yukarıdaki içtihadı, doktrinde tartışılmakta ve genel olarak kabul görmemektedir. Bektur, soruşturma izni vermeye yetkili idari mercinin bir kurul değil, yürütme erkine mensup kamu görevlisi olan tek bir kişi olduğunu ifade ederek sürenin başlamasında yetkili merci olan ilgili kamu görevlisinin suçu bizzat öğrenmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.³¹

Akyıldız'a göre Danıştay içtihadı belki pratik gereklere uygun fakat kurum içinde evrakın aşırı derecede bekletilmesi yolunu açabilmektedir. O yüzden, yasada bu konu ayrıca ve açıkça düzenlenmelidir.³²

Boz'a göre, Danıştay'ın vermiş olduğu istişari karar eleştiriye açıktır. Bu kararda, suçun öğrenilmesi yolları arasındaki farklılık dikkate alınmamıştır. Eğer suç yetkili idari merci tarafından bizzat öğrenilirse bu konuda idari mercinin beyanı dışında bir durumun kabul edilmesi mümkün değildir. İdari merci ne zaman ön inceleme başlatırsa o zamanın öğrenme tarihi olarak kabul edilmesi gerekir. Fakat ihbar ve şikâyetle durum farklıdır. Kamu kurumları, Cumhuriyet başsavcılıkları veya herhangi bir kişi tarafından idareye yapılan başvurunun ilgili idarenin evrak kayıt sistemine girildiği tarih öğrenme tarihi olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla suçun öğrenilmesi tarihini yani soruşturma süresinin başlangıcını iki şekilde ele almak gerekir. Birincisi suçun bizzat yetkili idari merci tarafından öğrenilmesi durumudur. Bu

³¹ BEKTUR, 2020, s. 209-210.

³² AKYILDIZ, Ali, "Memur Yargılamasında İdari Süreç", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2001, Cilt: 5 Sayı: 2, s. 50.

durumda yetkili idari merci tarafından verilen ön inceleme emri tarihi başlangıç olarak kabul edilmelidir.³³

Doktrindeki başka bir görüşe göre, yetkili idari merci gerek Cumhuriyet Başsavcılığınca gerekse ihbar ya da şikâyet yoluyla haberdar edildiğinde sürenin başlangıcı, bu bildirim evrak kaydına girdiği ya da bildirim üzerine paraflandığı tarih olarak kabul edilmelidir.³⁴

Topuz, Kanun'da yetkili mercilerin hangi durumlarda suçu öğrenmiş sayılacakları hususunda bir hüküm konmadığı, ancak ihbar veya şikâyetin yetkili mercinin bulunduğu kurumun genel evrak kayıtlarına girmiş olması veya ilgili evrak üzerinde bir imza ya da parafın bulunması gibi yazılı ya da tanık anlatımı gibi sözlü kanıtlardan anlaşılabileceğini belirtmektedir. Ayrıca, basında yayımlanan Kanun kapsamındaki bir suçla ilgili olarak, haberin yayımlandığı tarihin öğrenme tarihi olduğunu; ihbar veya şikâyetin Cumhuriyet başsavcılıklarına yapılması veya diğer makamlar aracılığıyla yetkili mercie iletilmesi halinde, yetkili mercilere olayın yazılı olarak iletildiği tarihin esas alınması gerektiğini vurgulamaktadır.³⁵

Yıldırım, Kanun'da yetkili mercilerin hangi durumda olayı öğrenmiş sayılacaklarına ilişkin bir hüküm bulunmadığını, uygulamada öğrenme tarihi olarak suça ilişkin ihbar veya şikâyetin yetkili mercinin kayıtlarına girdiği tarihin esas alındığını belirtmekte; ancak genellikle bürokratik işlemler sebebiyle evrakın kayda girdikten belli bir süre sonra yetkili mercinin önüne geldiğini vurgulamaktadır. Soruşturma izni konusunda zamanında karar alınmamasının yetkili merciyi sorumlu duruma düşürmesinden hareketle idarenin, öğrenme tarihini "bizzat öğrenme" olarak anlamak ve uygulamak eğiliminde olduğunu, bu durumda yasanın soruşturma izni için verdiği süre dikkate alınarak ihbar veya şikâyete ilişkin belgenin genel evrak kaydını takiben işlemlerin ivedilikle tamamlanması ve yetkili mercie hemen ulaştırılmasının zorunlu olduğuna işaret etmektedir.³⁶

Durmuş, soruşturma izni vermeye yetkili mercinin denetim sırasında bizzat veya herhangi bir ihbar veya şikâyet aldığı ya da basında çıkan haberi ihbar kabul ederek olayı öğrendiğinde suçun işlendiğini öğrendiğini, bu bilgi üzerine yaptırılacak araştırma sonunda adli

³³ BOZ, 2014, s. 102-103.

³⁴ GÖKCAN / ARTUÇ, 2016, s.393; TOPUZ, İbrahim, **Açıklamalı-İçtihatlı Memur Yargılama Hukuku**, Mahalli İdareler Derneği Yayınları, Ankara, 2001, s.226; CEYLAN, Atilla, **Türkiye'de Kamu Çalışanlarının Yargılanması**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.127.

³⁵ TOPUZ, İbrahim, "4483 Sayılı Kanun Uyarınca Verilen Ön İnceleme İzni ve Soruşturma İzni Kararlarının Niteliği", **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı: 434, s. 150.

³⁶ YILDIRIM / ÇİFTÇİ / TÜRKMEN / ÇALIŞKAN, 2003, s. 169-170.

suç işlendiği tespit edilirse ön inceleme başlatılması gerektiğini, dolayısıyla 30 günlük sürenin başlangıcının, suçun öğrenildiği tarih değil, tespit edilen suçun soruşturulması için ön inceleme emrinin verildiği tarih olduğunu ifade etmektedir.³⁷

4483 sayılı Kanun tasarısı TBMM’de görüşülürken öğrenme tarihi ile ilgili olarak sorulan soruya dönemin Adalet Bakanı³⁸ “...Eğer, bizzat öğrenmişse, onun öğrenmesine sebep olan olay; ama, kendisine cumhuriyet savcısının başvurmasıyla öğrenmişse, evrakın kendisine gönderildiği tarih; diğer makam, merci veya şikâyetçilerin ilettiği olaylar üzerinde de bu iletme tarihi, öğrenme tarihi olarak kabul edilmek zorundadır...” cevabını vermiştir.³⁹ Pınar ve Çalışkan da suçun öğrenilme tarihinin tespitiyle ilgili olarak meclis görüşmeleri sırasında Adalet Bakanının yapmış olduğu bu açıklamaya katılmaktadır.⁴⁰

Salihoglu ve Demirkol, ön inceleme emrini veren merci ile soruşturma iznini verecek mercinin farklı olması durumunda ise sürenin, raporun izin verecek merciye intikalinden sonra başlayacağını, örneğin ilgili bakan tarafından doğrudan müfettiş görevlendirilerek ön inceleme yaptırıldığında ön inceleme raporunun izin verecek merciye ulaştığı andan itibaren süre başlayacağını kabul etmektedir.⁴¹

İğdelers ve Suntay ise memurun ya da kamu görevlisinin görevi sebebiyle 4483 sayılı Kanun kapsamındaki bir suç işlediği iddiasının gerek çeşitli makamlardan ve gerekse ihbar ve şikâyet dilekçesi ile bakanlığa gönderilmesi ve bakanlık genel evrakında kayda alınmasının soruşturma izni vermeye yetkili mercinin öğrenmesi anlamını taşımadığını; yetkili mercinin evrak üzerinde parafı, imzası, bilgisine sunulduğunu kanıtlayıcı bir tanık ya da bir başka delil yok ise yetkilinin suçtan henüz bilgisi olmadığı ve dolayısıyla konuyu öğrenmediğinin kabul edilmesi gerektiğini düşünmektedir.⁴²

Kanaatimizce, soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin kimler olduğu Kanun’un 3’üncü maddesinde unvanları belirtilmek suretiyle sayılmakta ve bir tüzel kişilik değil bir kamu

³⁷ DURMUŞ, 2014, s. 157.

³⁸ Hikmet Sami TÜRK

³⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 21. Dönem 2. Yasama Yılı, 22. Birleşim 18 Kasım 1999. <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanak/donem21/yil2/bas/b022m.htm>

⁴⁰ PINAR / ÇALIŞKAN, 2020, s. 260.

⁴¹ SALİHOĞLU, Enver / DEMİRKOL, Salih, **Teori ve Uygulamada 4483 sayılı Kanun ile Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Öncesi Aşamaya İlişkin Usul ve İşlemler**, Beta Yayınları, İstanbul, 2005, s. 69.

⁴² İĞDELER, Serdar / SUNTAY, Yusuf, “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Uygulamasında Birlikteliğin Sağlanması ve Tereddütlerin Giderilmesi”, **Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığının 27.12.1999 tarihli ve 97/57 5/75 sayılı Araştırma-İnceleme Raporu**, s.16.

görevlisi vurgulanmaktadır.⁴³ Dolayısıyla, soruşturma izni vermeye yetkili kişinin suç işlendiğini Kanun'un 4'üncü maddesinde yazılı hallerden biriyle şahsen ve bizzat öğrenmesi gerekmektedir. Nitekim Kanun'un 4/2 maddesinde yer alan "...diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri de, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğini ihbar, şikayet, bilgi, belge veya bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie iletirler" hükmü, suçun işlendiğinin herhangi bir şekilde herhangi bir kamu görevlisi tarafından öğrenilmesi durumunda muhatap olarak izin vermeye yetkili merciyi işaret etmekte ve ilgili makam ve görevlileri de yetkili mercinin şahsen ve bizzat bilgi edinmesini sağlamaya mecbur etmektedir. Bu durumda, suç hakkında yetkili mercinin şahsen ve bizzat bilgilendirildiğine dair yetkili mercinin parafı olan bir belge düzenlenerek bunun somutlaştırılmasını sağlamak üzere kurumların 4483 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları ön inceleme iş ve işlemlerine yönelik hazırlanacak bir Yönerge ile gerekli düzenlemeleri yapması gerekir.

Öte yandan Kanun, soruşturma izni vermeye yetkili mercinin suçu öğrenmesinden itibaren ön inceleme süreci de dâhil karar verebilmesi için 30 günlük süre tanımaktadır. Özellikle belirtmek gerekir ki söz konusu 30 günlük süre savcılığın, müfettişin veya herhangi bir kişinin suçu öğrenmesiyle değil; izin vermeye yetkili mercinin ilgili makamlardan veya kişilerden gelen ihbar veya şikayet yoluyla suçtan haberdar edilerek bizzat ve şahsen öğrenmesi üzerine başlayacaktır. Yine Kanun'a göre suçun öğrenilmesi ile soruşturma iznine karar verilmesi arasında zaman açısından herhangi bir duraksama veya kesilme yoktur. Çünkü Kanun lafzında "...ön inceleme süreci de dâhil" ifadesi yer almaktadır. Yani 30 günlük süre; suçun öğrenilmesi, ön inceleme emrinin verilmesi ve yapılan ön incelemenin tamamını kapsamaktadır. Dolayısıyla Danıştay'ın, 30 günlük sürenin başlangıcı olarak izin vermeye yetkili mercinin ön inceleme emrini verdiği tarihin esas alınması gerektiğine ilişkin yorumuna katılmak mümkün değildir. Ayrıca, Kanun'unun 5'inci maddesi doğrultusunda örneğin ilde veya merkez ilçede görevli bir memur için yetkili merci olan vali tarafından ilgili bakanlıktan ön incelemeci talep edildiği durumlarda da karar süresinin başlangıcında esas alınacak tarih, yetkili merci olan valinin suçu öğrendiği tarih olacaktır. Soruşturma izninin verilmesi sürecinde Kanun sadece yetkili merciyi işaret ettiğinden ve süreyi sadece yetkili mercinin öğrendiği tarihten itibaren başlattığı için bakanlıktan ön inceleme talep edilmesi karar süresini durdurmaz ve ön incelemeci talep edilen bakanlık tarafından alınan ön inceleme olurunun verildiği tarih önem taşımaz. Bu gibi durumlarda süre açısından sorun yaşanmaması için ilgili valiliğin ön

⁴³ ASLAN, Onur Ender, "Memurların Yargılanması Hakkındaki Yeni Yasa Üzerine Düşünceler", **Amme İdaresi Dergisi**, Yıl: 2000, Cilt: 33, Sayı: 1, s. 68; İĞDELER / SUNTAY, 1999, s. 16.

incelemeci talebine yönelik yazışma sürecini ivedilikle tamamlaması ve ilgili bakanlığın da gerçekleştireceği iş ve işlemlerde bu durumu dikkate alması gerekmektedir.

4483 sayılı Kanun'un genel gerekçesi "*memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri iddia olunan suçlarda yargılama aşamasına geçilmeden yapılacak soruşturmanın basit, etkili ve süratli biçimde işlenmesini sağlamak*"tır. Yani kanun koyucu, suçların sürüncemede kalmasını önlemek, suçluların korunduğu algısı oluşturmamak amacıyla soruşturma izni süresini ek süre dâhil en fazla 45 gün olarak belirlemiştir. Bu amaca ulaşabilmek için sistemin süratli işlemesi zorunludur ve kanunun özü, sistematiği bunu gerektirir. 30 günlük sürenin ön inceleme emrinin verildiği tarihten itibaren başlatılması halinde, suç işlediği iddia edilen memurun yetkili merci tarafından baskı altında tutulması veya kayırılması gibi istenmeyen durumlar ile keyfi uygulamaların ortaya çıkma tehlikesi bulunmaktadır. Yetkili mercinin ön inceleme emri verme işlemini sürüncemede bırakabileceği ve bu ön inceleme emri verilmeden de sürenin işlemeye başlamayacağı birlikte değerlendirildiğinde durum daha iyi anlaşılabilir.

4483 sayılı Kanun'da memur ve diğer kamu görevlilerinin ceza yargılamasına ilişkin sürelerin farklı yorumlara sebebiyet vermeden açık ve somut bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Sürelerin başlangıcının tam olarak belirlenmemesi ve bu sürelerle uyulmamasının yaptırımına Kanun'da yer verilmemesi, memurun yargı önüne çıkarılması sürecini de uzatabilmektedir. Nitekim mevcut haliyle belirsizliğe ve farklı uygulamalara yol açan süreye ilişkin 7'nci madde hükmü, Türkiye Büyük Meclisi Genel Kurulu'nda 27/06/2001 tarihinde kabul edilen ancak dönemin Cumhurbaşkanı tarafından 05/07/2001 tarihinde veto edilen 4696 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değiştirilmek istenmiş; 7'nci maddeye "*ön inceleme süresi, yetkili merciin ön inceleme yazılı emri veya onayı tarihinden başlar*" hükmü eklenmiştir.⁴⁴ Ancak bu düzenleme yürürlüğe girmemiştir. Mevcut durumda, suçun ivedilikle şahsen ve bizzat yetkili merci tarafından öğrenilmesine imkân verecek ölçüde kurumların iç işleyişinde düzenleme yapmaları gerektiği söylenebilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki Kanun kapsamına giren bir suçun zamanaşımına uğraması, yetkili mercinin ve diğer ilgililerin görevi ihmal suçuyla karşı karşıya kalmasına yol açabilir.⁴⁵

⁴⁴ <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4696.html>

⁴⁵ Benzer yönde bir karar için Danıştay 1. Dairesi'nin 02.11.2006 tarih ve E.2006/733, K.2006/982 sayılı kararı (bkz. Legalbank Elektronik Hukuk Bankası).

30 günlük (ek süreyle 45 gün) sürenin bitiş tarihinde esas alınacak son tarih ise ön inceleme raporuna dayalı olarak soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararının yetkili merci tarafından imzalandığı tarihtir. Sürenin bitim tarihi tatile rastlarsa, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 39'uncu maddesi uyarınca süre; tatilin ertesi gününe, yani tatilden sonraki ilk iş günü mesai saati sonuna kadar uzar.

D. Soruşturma İzni Kararlarında Ek Süre

4483 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin 1'inci fıkrasında ifade edilen 15 günlük ek süre hususunda da uygulamada tereddüt edilen bazı konulara değinmek yerinde olacaktır. Uygulamada, görevlendirilen ön incelemecilerin çeşitli nedenlerle 30 günlük süre içerisinde ön incelemeyi tamamlayamadıkları ve soruşturma izni vermeye yetkili mercilerden ek süre talebinde buldukları bilinmektedir. Bu durum, özellikle bakanlık merkez teşkilatlarında ek süre talebinin karşılanmasında çoğu zaman gecikmelere sebep olmaktadır. Bu nedenle; inceleme konusunun kapsamlı olması, incelemenin farklı mahallerde yapılması, incelemenin bir aylık süre içinde bitmeyeceğinin anlaşılması halinde, yetkili merci tarafından 15 günlük ek süre ön inceleme olurlarında baştan verilebilir. Ayrıca, söz konusu 15 günlük ek süre kanun gereğince yalnızca bir defaya mahsus olup ikinci bir ek süre verilme imkânı bulunmamaktadır.

Yanı sıra, bakan tarafından verilen bir ön inceleme olurunda ek sürenin diğer yetkili merciler olan vali veya kaymakam tarafından verilip verilemeyeceğine de değinmek gerekir. Uygulamada, özellikle müfettiş bilgi ve tekniğini gerektiren iddialarla ilgili soruşturma izni vermeye yetkili merci tarafından Kanun'un 5'inci maddesi doğrultusunda bir üst makamdan görevlendirme yapılarak ön inceleme raporu düzenlenmesi talep edilmekte, ancak soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararı, Kanun'un 3'üncü maddesinde yazılı mercilerce verilmektedir. Böyle durumlarda ek sürenin kimden isteneceği konusunda somut bir düzenleme bulunmamakla birlikte kanaatimizce bakanın başlattığı ön incelemelerde prensip olarak vali veya kaymakamın ek süre vermesi, hem hiyerarşi dengesinin sağlanması hem de bakanlık müfettişlerinin sadece bakan emriyle görev yapıyor olması gibi nedenlerle doğru olmayacaktır. Ön incelemeyi yapanların 30 gün içinde ön incelemeyi tamamlayamayıp 15 günlük ek süre istemek zorunda kalma ihtimaline karşın ek sürenin baştan verilmesi yoluna gidilmesi, bu sorunların yaşanmaması için faydalı olabilir. Mülga Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na göre de Teftiş Kurullarına emir verme yetkisi kime aitse, soruşturma izni ve ön inceleme başlatma emri yetkisi de ona ait olacaktır. Yani teftiş kurullarına emir verme yetkisi bulunmayan makam ve mercilerin Kanun'un 3 ve 5'inci maddelerde yazılı izin ve emirleri de verme yetkisi bulunmadığından ek süre de bu yetkileri haiz makam ve mercilerden talep

edilecektir.⁴⁶ Danıştay 1. Dairesi'nin istişari mahiyetteki görüşüne göre ise ön incelemenin 30 gün içerisinde bitirilememesi durumunda, 15 günlük ek süre izin vermeye yetkili merciden istenmeli ve ek süre bu merci tarafından verilmelidir.⁴⁷

Öte yandan her ne kadar Kanun'da soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin 30 gün ya da zorunlu hallerde 15 gün ilavesiyle 45 gün içinde karar verecekleri açık olarak tespit edilmiş olsa da soruşturma izni vermeye yetkili merciler tarafından verilen kararların ne kadar süre içerisinde Cumhuriyet Başsavcılığına bildirileceği ve hakkında karar verilen ilgiliye ne zaman tebliğ edileceği hususunda bir düzenleme yapılmamıştır. Kanun'da açıkça düzenlenmese de kanaatimizce soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin kararlarını en kısa sürede yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına göndermesi ve ilgililere tebliğ etmesi uygun olacaktır.

E. Ön İnceleme Öncesinde İdare Tarafından Yapılan Araştırmaların Ön İnceleme Süresine Etkisi

Yetkili merciler tarafından ön inceleme emri verilmeden önce yapılan ihbar veya şikâyetin 4483 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin 3'üncü ve 4'üncü fıkralarındaki şartlara uygunluğunun tespiti ve suçun 4483 sayılı Kanun kapsamında olup olmadığının tayini için araştırma emri verilmesi gerektiğine yönelik doktrinde görüşler bulunmaktadır.⁴⁸

Konuyla ilgili olarak (mülga) Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan 7/2/2000 tarihli Uygulama Esaslarına göre;

"...Ön inceleme süreci, yasaya göre, suçun 5 inci maddenin birinci fıkrasına göre öğrenilmesi anından başlamakta ve yetkili merciin soruşturma izni konusundaki kararını vermesiyle tamamlanmaktadır.

Yasanın 5 inci maddesinde; "İzin vermeye yetkili merci, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlediğini (...) öğrendiğinde" ibarelerine yer verildiğinden ön inceleme süresi, ön inceleme başlatma emrini vermeye yetkili makamın şikayet veya müracaatı öğrenme tarihinde değil, bu şikayet ve müracaat üzerine yapılacak idari inceleme ve gerekirse soruşturma sonucunda 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğinin öğrenilmesi anında başlayacaktır.

Ancak; evrakın Cumhuriyet Başsavcılıklarınca intikal ettirilmesi halinde, konunun 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediğine dair değerlendirme C.Başsavcılığınca

⁴⁶ Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 07/02/2000 tarihli, 166 Sayılı Genelgesi Eki "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna İlişkin Uygulama Esasları"

⁴⁷ Danıştay 1. Dairesi'nin 17/4/2000 tarih ve E.2000/29, K.2000/59 sayılı istişari mahiyetteki kararı için bkz. Sinerji Hukuk Yazılımları.

⁴⁸ KINALITAŞ / ASLAN, 2003, s. 22; BAŞKÖY, Sabri, "Yeni Gelişmeler Işığında 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Prosedürü", **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı: 435, s. 89.

yapılacağından, bu durumda, 30 günlük süre, yetkili merciin C.Başsavcılığının yazısını öğrendiği tarihte başlayacaktır...”⁴⁹

Akabinde Danıştay 1. Dairesi istişari mahiyetteki kararında;

“...Yasada açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, 4 üncü maddenin son fıkrası hükmünde öngörülen "işleme koymama" sonucuna ulaşılabilmesi için, ihbar ve şikâyetlerin somut ve özel nitelikte olup olmadığının, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğinin, ön inceleme başlatılmadan yapılacak bir araştırma ile tesbiti uygun olacaktır...”⁵⁰

şeklinde bir değerlendirme yaparak Başbakanlık Teftiş Kuruluna benzer bir görüşe yer vermiştir.

Nihayet İçişleri Bakanlığı da, Başbakanlık Teftiş Kurulu ve Danıştay görüşlerine paralel olarak şu değerlendirmelerde bulunmaktadır:

“...mahiyeti açıkça anlaşılamayan ihbar ve şikâyet dilekçelerinin ise 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediğini, somut ve özel nitelikte olup olmadığını, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğini, dilekçedeki isim ve imzanın hayali olup olmadığını tespit amacıyla (ön inceleme onayı alınmaksızın) araştırma yapılacaktır.

Araştırma; olağan idari usullerle (ilgili merciden açıklayıcı bilgi ve belge istemi v.s.) yapılabileceği gibi, Vali ve Kaymakamlarca görevlendirilecek memur veya diğer kamu görevlileri eliyle de yaptırılabilir.

Vali ve Kaymakamlar, kendilerinin izin vermeye yetkili oldukları memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yaptıkları araştırma sonucunda; 4483 sayılı Kanun kapsamına girmediği, soyut ve genel nitelikte olduğu, kişi ve/veya olay belirtilmediği, dilekçedeki isim ve imzanın hayali olduğu belirlenen ihbar veya şikâyet dilekçelerini işleme koymayacaklardır. Bu durum, kimliği ve adresi belli olan dilekçe sahibine bildirilecektir.

Yaptırılan araştırma sonucunda; 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunduğu, somut ve özel nitelikte olduğu, kişi ve/veya olay belirtildiği, muhbir veya müştekinin isim ve imzasının gerçek olduğu anlaşılan ihbar veya şikâyet dilekçeleriyle ilgili olarak yetkili merci tarafından 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre ön inceleme yapıp karar verilecektir...”⁵¹

Sütçü, Başbakanlık Teftiş Kurulunun yukarıdaki görüşünün kanunun ruhu, amacı ve lafzı ile bağdaşmadığını, bu uygulamanın kanunun yozlaştırılması adımlarından biri olduğunu,

⁴⁹ Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 07/02/2000 tarihli, 166 Sayılı Genelgesi ve Eki “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna İlişkin Uygulama Esasları”

⁵⁰ Danıştay 1. Dairesi’nin 17/04/2000 tarih, E.2000/29, K.2000/59 sayılı istişari mahiyetteki kararı için bkz. Sinerji Hukuk Yazılımları.

⁵¹ İçişleri Bakanlığının 16.01.2003 tarihli ve B.050.TEF.0000076/380 sayılı Genelgesi.

kanunda hiç öngörülmemesine rağmen bir idari inceleme yapıldığını ve daha sonra duruma göre hareket edildiğini ifade etmektedir.⁵²

Pınar ve Çalışkan, ön inceleme öncesi yapılan araştırma veya inceleme işleminin yapılabileceğini kabul ederek ön inceleme öncesi Kanun'un 4/3-4 maddesi hükümleri doğrultusunda yapılan araştırma veya inceleme sonucunda iddia veya şikâyet konusunun bu fıkralarda belirtilen nitelikte olmadığı kanaatine varılırsa, bu hususun ön incelemeye gerek olmadığı yönündeki yetkili merci kararına dönüştürülerek ilgililere tebliğ edileceğini ifade etmektedir.⁵³

Kınalıtaş ve Aslan'a göre, Cumhuriyet Başsavcılarının soruşturma izni istemesi üzerine yetkili merci tarafından ön inceleme talimatı verilmeden önce yapılan ihbar veya şikâyetin soyut ve genel nitelikte olup olmadığının tespiti ile kişi ve olayın belirtilip belirtilmediğinin tayini için "araştırma emri" verilebilir.⁵⁴

Boz, araştırma emrini ön inceleme emrinin alt zeminini oluşturan bir hazırlık aşaması olarak tanımlamakta; ihbar veya şikâyetlerde olması gereken unsurların tespiti ile işlendiği iddia edilen suçun ve muhatabı olan kamu görevlisinin 4483 sayılı Kanun kapsamında olup olmadığının analizinin yapılabildiği bir evre olduğunu vurgulamaktadır. Boz'a göre araştırma emri, yetkili mercinin takdirine bağlı olarak bu merciler tarafından bizzat verilebilirken ön inceleme emri, şartlar oluşmuşsa mutlak suretle verilmesi gereken bir idari işlemdir.⁵⁵

Konuya ilişkin somut bir düzenleme olmaması nedeniyle ortaya çıkan bu belirsizlik 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 158/4 maddesi uygulanarak giderilebilir. Anılan maddeye göre "*bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.*" Buna göre, yetkili mercinin olayı öğrenmesi ile birlikte Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yüklediği bildirim yükümlülüğü başlamaktadır. Her ne kadar idareler tarafından pek uygulanmasa da soruşturma izni vermeye yetkili mercinin, suçu ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Nitekim 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun, 4483 sayılı Kanun'dan sonra yürürlüğü girmiş olması karşısında kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan ihbar ve şikâyetlerin takipsiz kalmaması için Cumhuriyet

⁵² SÜTÇÜ, Nezh, "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun Nasıl Yozlaştırıldı?", **Bursa Barosu Dergisi**, Yıl: 2005, Sayı: 77, s. 155.

⁵³ PINAR / ÇALIŞKAN, **2020**, s. 259.

⁵⁴ KINALITAŞ / ASLAN, **2003**, s. 22.

⁵⁵ BOZ, **2014**, s. 77-78.

Başsavcılığına iletilmesinin sağlanması amacıyla bu hükmün eklendiği kabul edilmeli, idari merci tarafından öğrenilen bir suç şüphesi derhal Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmelidir. Başsavcılık ise isnadın 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediğini değerlendirecek ve duruma göre yetkili merciden soruşturma izni verilmesini talep edecektir. Yetkili merci, ancak Cumhuriyet Başsavcılığından soruşturma izni talep edilmesi halinde ön inceleme yaptırma yoluna gitmelidir.⁵⁶ Ancak bir suça ilişkin ihbar veya müracaat üzerine idareler, yukarıda bahsedilen süreci işletmeden ön inceleme öncesinde kendi içinde bir araştırma veya inceleme yapma ihtiyacı duyuyorsa, bu durumda yapılan araştırma veya inceleme sonucunda ortaya çıkan raporun izin vermeye yetkili merciyeye sunulup yetkili mercinin 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğini öğrendiği anda sürenin işlemeye başlayacağı kabul edilmelidir. Bu durumda sürenin başlangıç tarihi, yetkili merciyeye sunulan söz konusu araştırma veya inceleme raporunun tarihi olacaktır.

İdareye yapılan ihbar ve şikâyetin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 158/4 maddesi uyarınca ön inceleme başlatılmaksızın dosyanın Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmesi durumunda, ön inceleme için gerekli sürenin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma izni talep edilmesinden itibaren başladığı kabul edilmelidir.⁵⁷

Başköy, araştırmanın ne kadar sürede bitirileceğine dair yazılı bir kural olmamakla birlikte araştırmanın incelemedeki süre emsal alınarak en geç 30 gün içinde bitirilmesi gerektiğini; yetkili mercinin konunun “*araştırılması ve gerekiyorsa ön inceleme yapılması*” şeklinde de emir verebileceğini, bu durumda görevli kişi yaptığı araştırma/inceleminin sonucuna göre ya “araştırma raporu” veya “ön inceleme raporu” düzenleyeceğini; araştırma ve ön inceleme emrinin birlikte verilmesi durumunda sürenin karar dahil 30 gün olduğunu ve emrin verildiği tarihten itibaren başlayacağını ifade etmektedir.⁵⁸

Öte yandan, Danıştay 1. Dairesi kararına göre de memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerde kişi ve/veya somut olay belirtilmesi halinde izin vermeye yetkili mercinin ön inceleme başlatması zorunludur.⁵⁹

⁵⁶ GÖKCAN / ARTUÇ, 2016, s. 1250-1251.

⁵⁷ GÖKCAN / ARTUÇ, 2016, s. 572.

⁵⁸ BAŞKÖY, 2002, s. 89.

⁵⁹ Danıştay 1. Dairesi'nin 17.9.2004 tarih ve E.2004/152, K.2004/178 sayılı kararı için bkz. Legalbank Elektronik Hukuk Bankası.

F. 4483 Sayılı Kanun Kapsamındaki Suçlarda Zamanaşımı ve Dava Zamanaşımının Kesilmesi

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun⁶⁰ 127'nci maddesi ile Türk Ceza Kanunu'nun 66 ve 68'inci maddelerinde zamanaşımı sürelerine ilişkin hükümler bulunsa da 4483 sayılı Kanun'da zamanaşımı sürelerine yönelik açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanun kapsamına giren suçlarda ceza ve dava zamanaşımı süreleriyle ilgili olarak doktrinde ve mahkeme kararlarında farklı yorumlar bulunmaktadır.

İğdeler ve Suntay'a göre 4483 sayılı Kanun, usul hukuku içerisinde yer alan bir kanun olup memur ve diğer kamu görevlilerinin bir suç işlemeleri halinde ceza yargılamasına tabi tutulabilmeleri için yapılması ve uyulması gereken işlemleri gösterir. Bu nedenle suç fiilinin vuku bulduğu tarihten itibaren kamu davası açılıncaya kadar geçen süre içerisinde yürütülen söz konusu işlemler Türk Ceza Kanunu'nda sayılan zamanaşımını kesen işlemlerden sayılamazlar.⁶¹ Gökcan ve Artuç, zamanaşımının suçun işlenmesiyle başladığını ve izin alınması için başvurma, karar alınması için başvurma, ön sorun ve kaçaklık kararı verilmesi hallerin varlığı hallerinde duracağını; bu durumda kamu davasının açılması izin alınmasına bağlı bulunduğu takdirde gerekli iznin alınmasına kadar zamanaşımı süresinin duracağını; benzer şekilde idari merci tarafından 4483 sayılı Kanun kapsamında re'sen ön inceleme başlatılması halinde zamanaşımı süresinin ön incelemeye başlanıldığı tarihten itibaren duracağını, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma izni istenmesi halinde ise soruşturma izni istenilen tarihin zamanaşımı süresinin duracağı tarih olduğunu, zamanaşımı süresinin durmasının, soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın kesinleşmesine kadar devam edeceğini ifade etmektedir.⁶² Yargıtay da benzer bir görüşle "*...4483 sayılı Yasa uyarınca soruşturma izni istenmesi de, dava zamanaşımını durduran nedenlerden "izin" hali ile ilgilidir. Bir memurun işlediği görev suçu nedeniyle C.savcısının yetkili makama soruşturma izni almak için başvurmasıyla dava zamanaşımı duracak, 4483 sayılı Yasada belirtilen 'yetkili makamın' soruşturma izni vermesiyle süre kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır...*" şeklinde hüküm kurmuştur.⁶³

Suç zamanaşımına veya affa uğramışsa bu konudaki kararı yargı makamları verecektir. Nitekim Danıştay 1. Dairesi, zamanaşımı konusunda değerlendirme yapma yetkisinin

⁶⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> (RG: 23/7/1965, Sayı: 12056).

⁶¹ İĞDELER / SUNTAY, 1999, s. 16.

⁶² GÖKCAN / ARTUÇ, 2016, s. 678.

⁶³ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun E.2006/4-38, K.2006/94 sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

soruşturma ve kovuşturma makamlarında olduğuna, ön inceleme sürecinde bu konuda değerlendirme yapılamayacağına karar vermiştir.⁶⁴

Topuz'a göre, ön inceleme emri verilerek soruşturmanın açıldığı, şikâyete bağlı suçlarda şikâyet dilekçesinin verildiği tarihten itibaren 4483 sayılı Kanun'a göre yürütülen soruşturmalarda yetkisine göre, bölge idare mahkemesince veya Danıştay 1. Dairesi'nce kesin karar verilinceye kadar zamanaşımının durması sağlanmalıdır. Böylelikle hem Kanun'un uygulanmasından dolayı geçen süre içinde suçun zamanaşımına uğramasının önüne geçilmiş, hem de bu konuda yapılan eleştiriler ortadan kaldırılmış olacaktır.⁶⁵

Konuyla ilgili olarak Danıştay'ın, iddia edilen suç zamanaşımına uğramışsa, soruşturma izninin verilemeyeceği, verilen soruşturma izninin yargı yerince kaldırılacağı yönünde kararları bulunmaktadır.⁶⁶

II. SORUŞTURMA İZİNİ KARARLARINA KARŞI İTİRAZDA SÜRELER

Soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi kararlarına karşı ilgililerin Kanun uyarınca itiraz hakkı bulunmakta olup yapılacak itirazlara ilişkin düzenleme 4483 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde yer almaktadır.⁶⁷

Kanun kapsamında ilgililer tarafından yapılacak itiraz süreçlerine ilişkin uygulamada tereddüt edilebilecek hususlar; mahkeme kararları ve doktrin çerçevesinde aşağıda açıklanmıştır.

A. Soruşturma İzni Kararlarına İtiraz Süreleri ve Mahiyeti

Öncelikle, Kanun'da itiraz süresi 10 gün olarak belirlenmiş olup bu süre geçirildikten sonra yapılan itirazın süre yönünden reddedildiğine dair Danıştay 2. Dairesi'nin çeşitli kararları

⁶⁴ Danıştay 1. Dairesi'nin 31.5.2018 tarih ve E.2018/599, K.2018/932 sayılı kararı için bkz. Danıştay Dergisi, Yıl: 2019 Sayı: 150.

⁶⁵ TOPUZ, 2010, s. 418.

⁶⁶ Danıştay 1. Dairesi'nin 17.11.2000 tarih ve E.2000/3063, K.2000/3890 sayılı kararı ile Danıştay 2. Dairesi'nin E.2000/3195, K.2000/3898 sayılı kararları için bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁶⁷ **Madde 9:** “Yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikâyetçiye bildirir.

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikâyetçi, izin vermeye yetkili merciler tarafından verilen işleme koymama kararına karşı da şikâyetçi itiraz yoluna gidebilir. İtiraz süresi, yetkili kararının tebliğinden itibaren on gündür.

İtiraza, 3 üncü maddenin (e), (f), g (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılanlar için Danıştay İkinci Dairesi, diğerleri için yetkili merciin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesi bakar.

İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.”

bulunmaktadır.⁶⁸ Danıştay 1. Dairesi'nin istişari mahiyetteki görüş kararına göre de itiraz hakkı 10 günlük süre içerisinde kullanılmalıdır.⁶⁹ Ayrıca belirtmek gerekir ki şikâyetin işleme konulmamasına ilişkin yetkili merci kararlarına yapılacak itiraz süresi de 10 gündür.

Kanun'un 9/1 maddesine göre ön inceleme sonunda verilen kararların, haklarında karar verilenlere ve varsa şikâyetçilere tebliği zorunlu olup söz konusu tebligat, itiraz hakkının kullanılmasını sağlar.⁷⁰ Kararların ilgililere tebliğ edilmesinde ise Tebligat Kanunu⁷¹ hükümleri esas alınır.

İtiraz süresi, yetkili mercinin kararının tebliğinden itibaren 10 gündür. Bu süre hak düşürücü bir süre olup bu sürenin geçmesinden sonra yapılan itirazlar dikkate alınmaz ve ilgililerce bu süre içinde itiraz edilmemesi, hak kaybına neden olduğu gibi kararın kesinleşmesine de neden olur.⁷²

Kanun'da sürenin kesilmesi veya yeniden başlaması hususunda özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte, zamanaşımından farklı olarak hak düşürücü sürelerin durması veya kesilmesi söz konusu olmaz.⁷³ Nitekim Danıştay 2. Dairesi, sağlık raporu bulunduğu gerekçesiyle süresinden sonra yapılan itirazı, Kanun'da sürenin kesilmesine ilişkin hüküm bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.⁷⁴

B. Soruşturma İzni Kararına İtiraz Süresinin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri

Kanun'da itiraz süresinin ne zaman başlayacağı konusunda somut bir düzenleme yapılmamıştır. 10 günlük süre, kararın ilgiliye tebliğ edildiği tarihi izleyen günden itibaren başlamakta ve 10'uncu gün mesai bitiminde sona ermektedir. Nitekim Danıştay 2. Dairesi'ne göre de soruşturma izni kararına itiraz süresi, kararın tebliğini izleyen günden itibaren

⁶⁸ Danıştay 2. Dairesi'nin 17.5.2000 tarih ve E.2000/1669, K.2000/2519 sayılı; 07.03.2003 tarih ve E.2003/138, K.2003/425 sayılı; 08.11.2001 tarih E.2001/1566, K.2001/2578 sayılı kararları için bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁶⁹ Danıştay 1. Dairesi'nin 17/4/2000 tarih ve E.2000/29, K.2000/59 sayılı kararı için bkz. Sinerji Hukuk Yazılımları.

⁷⁰ BEKTUR, 2020, s. 216.

⁷¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.7201.pdf> (RG Tarih:19/2/1959, Sayı: 10139).

⁷² ATAY, Ender Ethem, **İdare Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2017, s. 898; TOKTAŞ, Nihat, "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Uyarınca Verilen Kararlara Karşı Yapılacak İtirazlarda Süre Sorunu", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:15, Sayı: 180, 2007, s.263.

⁷³ ÇÖLGEZEN BATUN, Övül, **Vergi Hukukunda Süreler: Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 28.

⁷⁴ Danıştay 2. Dairesi'nin 08.06.2001 tarih ve E.2001/754, K.2001/1585 sayılı kararı için bkz. Sinerji Hukuk Yazılımları.

başlamaktadır.⁷⁵ İtirazın son günü bir tatile rastladığı takdirde, tatilin ertesi iş günü mesai bitimine kadar itiraz süresi devam eder. Ayrıca, Danıştay kararlarına göre adli tatil itiraz süresini kesmez veya bu süreyi uzatmaz.⁷⁶

Danıştay 1. Dairesi, itiraz süresinin 10'uncu gününün adli tatile denk geldiği hallerde sürenin uzayıp uzamayacağı konusunda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'ndaki⁷⁷ süreye ilişkin hükümlerin yalnızca mezkûr Kanun'da düzenlenen idari davalar için geçerli olduğuna, 4483 sayılı Kanun'da ise paralel hükümler olmadığına, bu nedenle adli tatilde sürenin uzamayacağı yönünde görüş bildirmiştir.⁷⁸

Topuz, sürenin bitim tarihi tatile rastlarsa Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 39'uncu maddesi uyarınca sürenin, tatilin ertesi gününe yani tatilden sonraki ilk iş günü mesai saati sonuna kadar uzadığını, aynı Kanun'un 40 ve 41'inci maddelerine göre de kusuru olmaksızın süreyi geçirenlerin bu husus belirtilerek eski hale getirme talebinde bulunulabileceğini belirtmektedir.⁷⁹

Pınar ve Çalışkan'a göre itiraz süresi, izin vermeye yetkili mercinin kararının tebliğinden itibaren 10 gün olup sürenin hesabında tebligatın yapıldığı gün hesaba katılmaz ve sürenin son günü tatile rastlarsa tatilin ertesi günü mesai saati bitimine kadar uzar; ancak tatiller sürenin içinde kalırsa bu arada süre işlemeye devam eder.⁸⁰

Danıştay 1. Dairesi'ne göre 4483 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin son fıkrasında, itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu hükme bağlandığından bu kararların yeniden incelenme olanağı bulunmadığı gibi anılan kararlara karşı temyiz, karar düzeltme ve kanun yararına bozma gibi kanun yollarına başvurulmasına da hukuken olanak bulunmamaktadır.⁸¹ İtiraz üzerine verilen kararlar adli yargı sürecinde de denetlenip düzeltilememektedir. Diğer bir ifadeyle anılan kararlar, ilgili aleyhine sürekli bir hukuki durum yaratan, davanın hiçbir aşamasında denetlenebilme ve düzeltilebilme olanağı bulunmayan, kaldırılması mümkün

⁷⁵ Danıştay 2. Dairesi'nin 7.11.2000 tarih ve E.2000/3058, K.2000/3749 sayılı kararı için bkz. Legalbank Elektronik Hukuk Bankası.

⁷⁶ Danıştay 1. Dairesi'nin 14.09.2000 tarih ve E.2000/2712, K.2000/3145 sayılı kararı; Danıştay 2. Dairesi'nin 03.11.2000 tarih ve E.2000/3067, K.2000/3735 sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁷⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577.pdf> (RG Tarih: 20/1/1982, Sayı: 17580).

⁷⁸ Danıştay 1. Dairesi'nin 22.12.2011 tarih ve E.2011/1709, K.2011/2117 sayılı kararı için bkz. Danıştay Dergisi, Yıl: 2012, Sayı:129; 13.11.2012 tarih ve E.2012/1591, K.2012/1636 sayılı kararı için bkz. Danıştay Dergisi, Yıl: 2013, Sayı:132.

⁷⁹ TOPUZ, 2010, s. 195.

⁸⁰ PINAR / ÇALIŞKAN, 2020, s. 327.

⁸¹ Danıştay 1. Dairesi'nin 22/4/2015 tarih ve E.2015/701, K.2015/631 sayılı kararı için bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

olmayan kararlar niteliği kazanmaktadır. Dolayısıyla anılan kararlardan kaynaklı bazı temel hak ihlalleri, istisnai de olsa yargılama sürecinin ileriki aşamalarında telafi edilememektedir.⁸²

C. Soruşturma İzni Kararlarının İlgilere Bildirilme Zamanı

Yetkili mercinin Kanun'un 7'nci maddesi uyarınca belirtilen süreler içinde vereceği soruşturma iznine ilişkin kararlarını, 9/1 maddesinde belirtilen ilgili yerlere kararın verilmesinin hemen akabinde mi yoksa 10 günlük itiraz süresinin tamamlanmasından sonra mı bildireceği duraksamaya neden olmaktadır.

Mülga Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı'na göre; soruşturma izni verilmemesi durumunda herhangi bir sorun yoktur. Bu durumda, yetkili merci kararını Cumhuriyet Başsavcılığına, hakkında inceleme yapılana ve varsa şikâyetçiye aynı anda ve 10 günlük itiraz süresi tamamlanmadan bildirilebilir. Ancak, soruşturma izni verilmesi halinde, hakkında inceleme yapılanın itiraz süresi içinde Cumhuriyet Savcılığınca takibat kararı verilmesi ihtimal dâhilinde bulunduğundan, itiraz üzerine verilecek idari yargı kararı ile Cumhuriyet Savcılığı kararı arasında bir farklılığa sebebiyet verilmemesini teminen, önce hakkında inceleme yapılana tebligatta bulunulması ve 10 günlük sürenin tamamlanmasından sonra Cumhuriyet Başsavcılığına kararın bildirilmesi uygun olacaktır.⁸³

İğdeler ve Suntay, kararın ilgililere tebliğinden sonra 10 günlük itiraz süresinin bulunması ve ayrıca yapılacak itirazların idari yargı mercilerinde en geç 3 ay içinde karara bağlanmak durumunda olması nedeniyle ön inceleme dosyalarının belirli bir süre soruşturmaya izin vermeye yetkili mercinin bulunduğu kurumlarda muhafaza edilmesinin zorunlu hale geldiğini vurgulamakta; bu nedenle de soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin, soruşturma izni verilmesine ilişkin kararının ilgililere tebliğinden itibaren dosyayı yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına göndermeden makul bir süre beklemelerinin uygun olacağını düşünmektedir.⁸⁴

Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'na göre ise itirazların, itirazlara bakacak olan yetkili Bölge İdare Mahkemesi veya Danıştay 2. Dairesi'ne gönderilmek üzere, sadece soruşturma izni vermeye yetkili merciye yapılması gerektiğine dair bir yasal düzenleme yapılması halinde, karara itiraz edilip edilmediğinden yetkili merci anında bilgi sahibi olacağından, karara itiraz süresi olan 10 gün geçtikten sonra, itiraz edilmemesi halinde derhal

⁸² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151217-8.pdf> (RG Tarih: 17/12/2015, Sayı: 29565).

⁸³ Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 07/02/2000 tarihli, 166 Sayılı Genelgesi Eki "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna İlişkin Uygulama Esasları"

⁸⁴ İĞDELER / SUNTAY, 1999, s. 26.

dosyayı Cumhuriyet Savcılığına göndermesi söz konusu olacak ve soruşturma gecikmeksizin başlatılacaktır.⁸⁵

Öte yandan, 4483 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, itiraz süresinin yetkili merci kararının tebliğinden itibaren 10 gün olduğu ve itiraza bakmaya yetkili mercilerin hangisi olduğu hükme bağlandığı halde, Kanun'da itiraz dilekçesinin nereye verileceği yolunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanun'daki bu boşluk; hakkında soruşturma izni verilenlerin, şikâyetçilerin ve Cumhuriyet Başsavcılıklarının itiraz haklarının kısıtlanmaması ve bunlar arasındaki eşitliğin korunması gözetilerek yetkili merci kararının ilgisine tebliği tarihinden itibaren 10 gün içinde yapılacak itirazlara ilişkin dilekçelerin, itiraza bakmakla yetkili yargı mercine gönderilmek üzere, postaya verilme hariç kararı veren yetkili mercinin görev yaptığı kurum veya kuruluşlara ya da başsavcılığın bulunduğu yerdeki adliye mahkemelerine veya bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinden herhangi birine verilmesi gerektiği yolundaki Danıştay 1. Dairesi'nin kararı⁸⁶ ile doldurulmuştur. Bu yüzden yetkili merci kararına yapılacak itirazda itiraz dilekçesinin tarihi değil, dilekçenin verildiği yer tarafından dilekçenin kayda alındığı tarih esas alınır. Postaya verilen itiraz dilekçelerinde postada geçen süreler de dikkate alınarak yine evrak kaydının yapıldığı tarih dikkate alınır.

Ayrıca, Kanun'un 9'uncu maddesinin 3 ve 4'üncü fıkralarında yer alan itirazların karara bağlanmasına ilişkin 3 aylık süre, Danıştay ve Bölge İdare Mahkemeleri bakımından dosyanın mahkeme kaydına girdiği günü izleyen tarihten itibaren işlemeye başlar. Usul eksiklikleri nedeniyle tekrar gönderilmek üzere dosyanın yerine iade edilmesi durumunda, bu süre kesilir ve yetkili merci tarafından eksiklik giderilip dosyanın tekrar mahkemenin evrak kaydına girdiği tarihten bir gün sonra yeniden işlemeye başlar.⁸⁷ Yargı organlarının çalışmalarına ilişkin diğer sürelerde olduğu gibi bu 3 aylık süre de düzenleyici bir süredir. Uyulmamasının herhangi yaptırımını bulunmamaktadır.

⁸⁵ Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, İnceleme ve Soruşturma Mevzuatı ile Uygulama Usul ve Esasları (Muhakkiklik Hizmetiçi Eğitim Semineri, Kasım 2003, sayfa: 85). <https://teftis.saglik.gov.tr/Eklenti/3874/0/mevzuatpdf.pdf>

⁸⁶ Danıştay 1. Dairesi'nin 21.2.2013 tarih ve E.2013/93, K.2013/217 sayılı kararı için bkz. Danıştay Dergisi, Yıl: 2013, Sayı: 133.

⁸⁷ ASLAN / ALTINDAĞ, 2020, s. 172; TOPUZ, 2010, s. 207.

SONUÇ

Kanunlarda gösterilen süreler, hem idarelerin gerçekleştireceği işlemler için düzenleyici olması hem de ilgililer için bazı hakları kazandırıcı veya kaybettirici mahiyette olması bakımından önemli olarak görülmektedir. Bu süreler, konuluş amacına veya işlevine göre işlemin hukuki varlığını etkilemektedir. Sürelerle ilgili kurallar, idareler için idari ve hukuki bir gereklilik olmakla birlikte ayrıca hak arama özgürlüğünün ve hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesini sağlayan bir araç olarak da değerlendirilmelidir. İdareye olan güvenin sağlanması, iş ve işlemlerin en kısa sürede çözüme kavuşturulabilmesi bakımından da belirlenen sürelerin riayet edilmesi oldukça önemlidir. Çünkü belirlenen süreler içinde sonuçlandırılmayan bir işlemde kaynaklı gecikme nedeniyle ilgili kişiler ya hakkını tam elde edememekte ya da gecikmeden dolayı zarar görebilmektedir. Bu durum da toplumun devlete ve idareye olan güvenini sarsabilmektedir. Ayrıca idarenin belirlenen sürelerin riayetle hızlı bir şekilde işlem temin edebilmesi, “iyi yönetim ilkeleri” kapsamında da değerlendirilebilir.

Sürelerin sahip olduğu bu önemli işlevler dikkate alındığında, 4483 sayılı Kanun kapsamında yetkili merciler tarafından yapılan ön incelemelerde, soruşturma izni kararı ile karara itiraza ilişkin yasal sürelerin uygulanması süreçlerinde farklı uygulamaların ortaya çıkmaması için sürelerle ilgili belirsiz hükümlerin, farklı ve yanlış yorumlara meydan vermeyecek şekilde yeni düzenlemelerle giderilmesi gerekmektedir. Özellikle, yetkili mercinin soruşturma izni kararını vermesi için belirlenen Kanun’un 7’nci maddesi hükmündeki sürenin başlangıç tarihine ilişkin doktrinde ve mahkeme kararlarında görüş birliği olmaması, Kanun’un bu hükmünde açık ve somut düzenlemeler yapılması ihtiyacını pekiştirmektedir. Soruşturma izni kararının alınma süresine ilişkin yapılacak değişikliklerle, suçun yetkili merci tarafından ne şekilde öğrenilmiş sayılacağına ve soruşturma izni kararı için belirlenen sürenin ne zaman başlayacağına ilişkin tereddütlerin giderilerek uygulama birliğinin sağlanması gerekmektedir. Öte yandan, aynı madde hükmünde soruşturma izni kararı alınması için belirlenen 30 günlük (ek süre ile toplam 45 gün) sürenin uygulamada yeterli olmadığı konusunda genel olarak fikir birliği olduğu gözlenmiş olup bu sürenin artırılmasının hem yetkili merciler hem de ön incelemeciler bakımından faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, belirlenen sürelerin mahiyeti ile bu sürelerin uyulmamasının sonuçlarına ilişkin Kanun’daki boşluğun giderilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Müslüm, **İdarî Yargıda Âdil Yargılanma Hakkı**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2008.
- AKYILDIZ, Ali, “Memur Yargılamasında İdari Süreç”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2001, Cilt: 5 Sayı: 2.
- ASLAN, Onur Ender, “Memurların Yargılanması Hakkındaki Yeni Yasa Üzerine Düşünceler”, **Amme İdaresi Dergisi**, Yıl: 2000, Cilt: 33, Sayı: 1, (s. 59-77).
- ASLAN, Zehreddin / ALTINDAĞ, Halil, **Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.
- ATAY, Ender Ethem, **İdare Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2017.
- BAŞKÖY, Sabri, “Yeni Gelişmeler Işığında 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Prosedürü”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı: 435, (s.87-100).
- BEKTUR, Sevgi, **Hukuk Devleti İlkesi Işığında Kamu Görevlilerinin Yargılanması**, Prof. Dr. **Metin Günday Armağanı Cilt I**, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2020, (s.195-233).
- BOZ, Selman Sacit, **Memur Yargılamasında İzin ve İtiraz Süreci**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.
- CEYLAN, Atilla, **Türkiye’de Kamu Çalışanlarının Yargılanması**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan, “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin 4483 Sayılı Kanun Hakkında Bir Değerlendirme”, **AÜEHFD**, Yıl: 2003, Cilt: 7, Sayı:1-2.
- ÇÖLGEZEN BATUN, Övül, **Vergi Hukukunda Süreler: Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- DEMİR KOŞAR, Gizem Ceren, **Yaşam Hakkı ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağı Kapsamında Kamu Görevlileri Hakkında Soruşturma İzni İşlemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- DURMUŞ, Alper, **Memur Disiplin Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, **Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

GÖZLER, Kemal, **İdare Hukuku Cilt I** (3.Baskı), Ekin Basım Yayın, Bursa, 2019.

GÜÇLÜ, Yaşar, **Temel Kanunlarda ve Usul Kanunlarında Yer Alan Süreler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017.

İĞDELER, Serdar / SUNTAY, Yusuf, “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Uygulamasında Birlikteliğin Sağlanması ve Tereddütlerin Giderilmesi”, **Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığının 27.12.1999 tarihli ve 97/57 5/75 sayılı Araştırma-İnceleme Raporu**, (<https://www.icisleri.gov.tr/mulkiyeteftis/inceleme-arastirma-raporlari>)

KINALITAŞ, Vahit / ASLAN, Fethi, **Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hukuku**, Türkiye Kamu-Sen Yayınları, Ankara, 2003.

ÖZCAN, Çağatay, “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulanması Sırasında Görülen Aksaklıklar”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı: 435, (s.75-85).

ÖZKAYA, Eraslan, **Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016.

PINAR, İbrahim / ÇALIŞKAN, Öner, **Açıklamalı-İçtihatlı 4483 ve 2547 Sayılı Kanunlara Göre Kamu Personeli Ceza Soruşturma Usulü**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.

SALİHOĞLU, Enver / DEMİRKOL, Salih, **Teori ve Uygulamada 4483 sayılı Kanun ile Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Öncesi Aşamaya İlişkin Usul ve İşlemler**, Beta Yayınları, İstanbul, 2005.

SAPANOĞLU, Süleyman, **Taşınmaz Hukukunda Hak Düşürücü Süreler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

SÜTÇÜ, Nezih, “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun Nasıl Yozlaştırıldı?”, **Bursa Barosu Dergisi**, Yıl: 2005, Sayı: 77, (s.139-168).

TOKTAŞ, Nihat, “4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Uyarınca Verilen Kararlara Karşı Yapılacak İtirazlarda Süre Sorunu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:15, Sayı: 180, 2007, (s.259-263)

TOPUZ, İbrahim, **Açıklamalı-İçtihatlı Memur Yargılama Hukuku**, Mahalli İdareler Derneği Yayınları, Ankara, 2001.

TOPUZ, İbrahim, “4483 Sayılı Kanun Uyarınca Verilen Ön İnceleme İzni ve Soruşturma İzni Kararlarının Niteliği”, **Türk İdare Dergisi**, Yıl: 2002, Sayı: 434, (s. 139-153).

TOPUZ, İbrahim, **Kamu Görevlilerini Soruşturma ve Yargılama Usulleri**, HD Yayıncılık, İstanbul, 2010.

YILDIRIM, M. Zeki / ÇİFTÇİ, Metin / TÜRKMEN, Şükrü / ÇALIŞKAN, Öner, **Açıklamalı, Örnekli, İctihatlı İnceleme ve Soruşturma (Yönetici, Memurlar ve Disiplin Amirleri İçin)**, Alp Yayınevi, Ankara, 2003.

YILDIRIM, Ramazan, **İdare Hukuku Dersleri I**, 2. Basım, Mimoza Yayınları, 2006.

YILMAZ, Ejder, “Hukuk Muhakemeleri Kanununda Süreler”, **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan (Özel Sayı), İzmir, 2013.